

BELEIDSPLAN HSSN

2013-2018

Stichting **Historische Sluizen en Stuw Nederland**

Opgesteld: september 2013

Gewijzigd: oktober 2016

Contact: HSSN, Bodegraafse Straatweg 21, 2805GK Gouda - tel. 018 2537327

Inhoudsopgave:

Missie en opgave	3
Context	3
Doelstelling, thema's en activiteiten	4
Interne organisatie	6
Adviseurs	7
Financiële middelen, prioriteiten en ambities	8
Tot nu toe bereikte resultaten	8
Uitgevoerde werken	9
Potentiële restauratie- en verbeterprojecten (in uitvoering per 2013)	10

BELEIDSPLAN HSSN

2013-2018

Missie en opgave

*De Stichting **Historische Sluizen & Stuwten Nederland (HSSN)** zet zich in voor de restauratie, inpassing en instandhouding van monumentale sluizen en stuwten in Nederland. De **HSSN** realiseert dat met een scala aan activiteiten dat gericht is op het stimuleren, bundelen en activeren van initiatieven, het verbinden van actoren en het delen van kennis.*

Context

Nederland leeft met water. In de loop der eeuwen is het waterbeheer steeds meer verfijnd en geoptimaliseerd. De vele sluizen en stuwten in ons land geven een goed beeld van de waterbeheersing, inclusief de daartoe noodzakelijke (civiel-)technische aanpassingen en ontwikkelingen. Sluizen en stuwten vormen daarmee een belangrijke factor van onze waterhuishoudkundige geschiedenis. Het zijn bovendien schitterende iconen in ons laagland. Onze historische sluizen en stuwten zijn het niet alleen waard om te herstellen en te behouden, maar ook om dit erfgoed optimaal en op moderne wijze te benutten.

In de praktijk blijkt echter de kennis over de waterwerken allerm minst vanzelfsprekend. Dat besef vormde destijds de kiem voor de Groep Geschiedenis van de Bouwtechniek van de TU Delft om de noodzakelijke kennis over sluizen en stuwten te bundelen en meer focus te geven. Het doel daarbij was aanvankelijk om restauratie-initiatieven beter te faciliteren. Samen met de Federatie Industrieel Erfgoed Nederland (FIEN) werd het initiatief genomen tot oprichting van een stichting voor de monumentale waardering en de instandhouding van historische sluizen en stuwten in Nederland: per 2006 was de Stichting **Historische Sluizen & Stuwten Nederland (HSSN)** een feit. Inmiddels -tien jaar nadien- ligt de Stichting **HSSN** goed op koers en groeide de taakstelling geleidelijk breder uit met meer interne samenhang tussen acties en activiteiten. Inmiddels zijn tal van werkzaamheden op het terrein van behoud, gebruik en inpassing van vele monumentale sluizen en stuwten succesvol tot uitvoering gebracht.

Het werk is echter nog niet voltooid: met dit beleidsplan worden ontwikkelingen geactualiseerd en in een eigentijdse context geplaatst. Het plan biedt tevens een handreiking voor de verdere uitbouw van de stichting voor de periode 2013-2018. Voornemen is om dit beleidsplan jaarlijks te actualiseren.

Doelstelling, thema's en activiteiten

De *hoofddoelstelling* van de Stichting is driedig (ref. art 2 lid 1, statuten):

1. kennisbevordering en kennisverspreiding
2. inventariseren en documenteren
3. instandhouding van sluizen & stuwen

Herstel, behoud, beheer en exploitatie van historische sluizen en stuwen krijgen in veel gevallen onvoldoende aandacht. In de praktijk blijkt dat vooral een samenhangende aanpak ontbreekt. De **HSSN** voorziet in deze lacune en bundelt daartoe bestaande kennis en spoort nieuwe informatie op. Ze maakt deze informatie voor een ieder toegankelijk en zet zich vervolgens in voor een (actie-)gerichte verspreiding van relevant kennismateriaal (maatwerk). De **HSSN** doet dat zowel op verzoek als op eigen initiatief. De Stichting richt zich niet alleen op restauratietechnieken en functiewijzigingen van specifieke objecten, maar betreft daarbij tevens contextuele vraagstukken als duurzaam beheer en een gebiedseigen inpassing.

Er worden inmiddels ook enkele zorgelijke trends gesignaleerd: de operationele restauratievaardigheid en ervaringskennis dreigen te slinken en de financiering van restauratieprojecten vergt steeds meer aandacht. Beide trends leiden tot heroverweging en bijstelling. Mede met het oog op de actuele problemen van bezuinigingen, terugtrekkende overheid en recessie wordt -anticiperend en in nauwe samenwerking met anderen- ingehaakt op enkele nieuwe prioriteiten met als doel:

- [a] de restauratiekennis en -vaardigheden op peil te houden en
- [b] bestuurlijke en procesmatige verankering (extra) te borgen mede om de projectfinanciering ook voor de toekomst veilig te (blijven) stellen

De **HSSN** streeft ernaar de doelstellingen te bereiken door uitvoering van de volgende activiteiten, ressorterend onder verschillende thema's (thema's zijn vetgedrukt, ref. art 2 lid 2, statuten):

1. meer selectieve publieksactiviteiten door:

- het *inventariseren, genereren en analyseren* van informatie- en documentatiemateriaal, het woordvoerderschap en de PR van de Stichting
- het geven van *informatie* en het verbeteren van de *toegankelijkheid van documentatie* (folders; up to date houden van de website; opzet van een databank, aandacht geven aan het 10-jarig bestaan HSSN tijdens de Nationale Sluizendag 2016)
- het stimuleren en *initiëren van contacten* tussen belangstellenden voor sluizen en stuwen, gericht op een doelmatige informatie-uitwisseling en adequate samenwerking (Waterbeheerders, RCE, STOWA, betrokken overheden, relatiekringen cultureel erfgoed, etc.);

2. maatwerk in advisering door:

- het stimuleren van het verrichten van *deskstudies en het opstellen van projectadviezen* gevraagd of ongevraagd, incl. de organisatie van de jaarlijkse prijsvraag met bijbehorende toetsing van inzendingen en prijsuitreiking;

- het gericht *stimuleren en ondersteunen van (restaurantie-)initiatieven* op zowel lokaal, regionaal als landelijk schaalniveau;
- het bevorderen van de *publiciteit en kennis* over (instandhouding van) sluizen en stuwen (door middel van publicaties, lezingen, tentoonstellingen, excursies, lesmateriaal en de organisatie van de jaarlijkse terugkerende Nationale Sluizendag met participatie van deskundigen uit o.m. markt en overheden);

3. **educatieve inzet** door:

- het -waar mogelijk- betrekken van relevante onderwijsinstellingen bij haar activiteiten teneinde de *deskundigheid op het vlak van restauratietechnieken en –vaardigheden op peil te houden* (versterking relatie leermeester <=> gezelschap, bevorderen van leerplekken via een leerbedrijf, mede via ROP/ erfgoedhuizen en het bevorderen van participatie door restauratiebedrijven);
- het ontwikkelen van lesmodules;
- les- en programmabijdragen op het terrein van restauratie en inpassing aan *educatie & onderwijs*, alsmede *materiaalinstructie en technische voorlichting* over sluizen en stuwen (o.m. door het leveren van bijdragen aan de organisatie van studiedagen en het mobiliseren van vrijwilligers);

4. **draagvlak versterken** door:

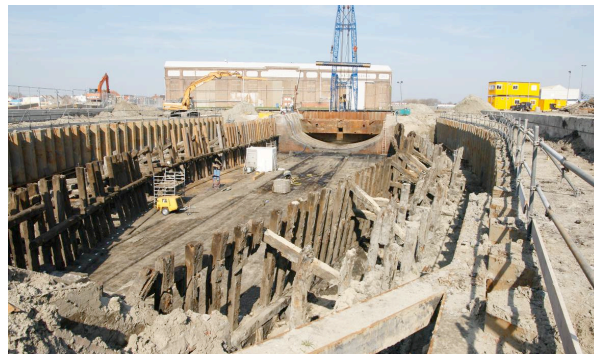
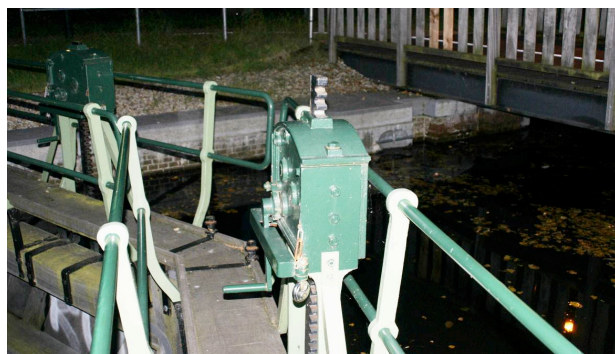
- het (nog) actiever optreden als *intermediair en het creëren van een platform*, mede ter bevordering van onderlinge afstemming en benodigde financiering, subsidietoekenning en sponsoring; het gaat om *versterking van het samenspel* tussen diverse overheden, het bedrijfsleven en belanghebbende organisaties (platformfunctie via netwerkaanpak);
- restauratie, beheer en exploitatie nadrukkelijker op *de politieke agenda* te krijgen.
- meer inzet richten op werving, begeleiding en opleiding van vrijwilligers, mede via de erfgoedhuizen.

5. **borging van interne organisatie**, bestaande uit:

- algemene leiding, uitvoering bestuurstaken, secretariaat, interne afstemming en synchronisatie, planning en financiële verantwoording, administratie, aansturing advisering, etc.

Deze activiteiten zijn gericht op het veiligstellen van zowel kwaliteit als continuïteit van het werk van de HSSN; ze hebben onderling interactie en vertonen daarmee onvermijdelijk enige overlap. Belangrijke onderliggende waarde van al deze activiteiten is dat voor het historisch waterhuishoudkundige erfgoed een breed en solide draagvlak wordt gecreëerd, gericht op eigenaren/beheerders, marktpartijen, verwante organisaties, werkplaatsen en scholen, overheid en -niet in de laatste plaats- gericht op belanghebbenden/publiek (door zgn. horizontale, coöperatieve sturing). Dat zijn immers de actoren die uiteindelijk de randvoorwaarden moeten borgen voor de instandhouding van de historische sluizen en stuwen.

Interne organisatie - bestuur

R. (Ronald) van den Berg (1ste voorzitter)	Mr. W.E.C. (Wim) van Boxmeer (1 ^{ste} penningmeester)
Drs. M. (Marjo) van Loon (2de voorzitter)	Mr. ing. P.H.K. (Paul) Berends
Ir. G.J. (Jan) Arends (1ste secretaris)	Drs. P. (Peter) Nijhof
J. (Jaap) van Raaij (2de secretaris)	Ing. R. (Rutger) Polderman

De voorzitter, de secretaris en de penningmeester vormen het dagelijks bestuur. Bestuurlijke besluitvorming over bestuursvraagstukken is slechts mogelijk wanneer tenminste 3 bestuursleden daadwerkelijk aan het overleg deelnemen.

Het bestuur heeft de (interne) organisatietaken als volgt onderverdeeld:

- *voorzitter* heeft de algehele leiding
- *plv. voorzitter* is mandaathouder van het externe proces
- *secretaris* verzorgt de schriftelijke voorbereiding en afhandeling van stukken, zowel intern als extern en stelt in samenspraak met de voorzitter de agenda op voor de bestuursvergaderingen
- *penningmeester* is verantwoordelijk voor het financieel beleid
- de *leden* zijn mandaathouder van activiteiten en zorgen voor uitvoering in samenwerking met adviseurs

Adviseurs

Dr. H.E. (Erik) van Capelleveen Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	B.J. (BartJan) Luteijn Bouwkundig Adviesbureau Luteijn
J.M.G. (Sjaak) Dehing Bureau Aangepaste Technologie te Sittard	Dr. E.F. (Eli) Gehasse RWS, Water, Verkeer en Leefomgeving
P.J. (Piet) Drop Heijmans Restauratiewerken	Drs. H.H.V.M. (Harrie) Maas Directeur Monumentenhuis Brabant

Dr. E.F. (Eli) Gehasse RWS, Water, Verkeer en Leefomgeving	Ing M.A.J. (Maarten) Meyer Wagemaker
B.G. (Ben) van Hees Aannemersbedrijf B. van HEES en Zonen	Ing. G.M.H. (Gerard) Troost Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
T. (Ton) Keesmaat Iv-Infra b.v. / Afdeling Instandhouding	Ir. L.R. (Ludolph) Wentholt Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
	Drs. H.C.M. (Helma) van de Wetering

De *adviseurs* ondersteunen het bestuur HSSN in de uitvoering van taken. Gestreefd wordt naar een breed scala in de vertegenwoordiging van actoren die direct of indirect betrokken zijn bij het herstel, behoud, beheer en onderhoud van historische sluizen en stuwen. Het gaat daarbij veelal om de inbreng van ervaring, specialistische kennis of specifieke disciplines inzake dit erfgoed.

Financiële middelen

Om de noodzakelijke activiteiten te kunnen financieren zijn sponsors nodig. Het bestuur zoekt contact met bedrijven en instellingen die mede bezien vanuit hun belang bereid zijn de Stichting een jaarlijkse financiële bijdrage te leveren. Inhoudelijk zal de samenwerking met verwante organisaties worden geïntensiveerd, mede om efficiënter te kunnen werken en kosten te besparen. De HSSN is per 1 januari 2008 door de Belastingdienst aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI-status); dit beleidsplan vormt een belangrijke basis voor het continueren van deze status.

Prioriteiten en ambities

In het tijdvak van dit beleidsplan zal aan de volgende activiteiten een hoge prioriteit worden toegekend:

- Werven van gelden via het sponsorplan
- Organisatie studiedagen en de jaarlijkse Nationale Sluizendag
- Verder uitbouwen en onderhouden van platform en netwerk
- Participatie met onderwijsinstellingen m.b.t. het op peil brengen en houden van restauratiekennis en - technieken
- HSSN hoger op de politieke agenda krijgen
- Werving, begeleiding & scholing van vrijwilligers
- Toekennen van de jaarlijkse HSSN-prijs
- Het nader optimaliseren van de interne organisatie
- Actief aansluiting zoeken bij de (investerings-)strategie inzake restauratie van erfgoedprojecten bij Rijk, Provincies, Gemeenten, Waterschappen voor de programmering van toekomstig herstel, beheer en onderhoud van historische sluizen en stuwen
- De opzet van een jubileumboek 2016
- Het zoeken naar een bestuurlijk boegbeeld van de Stichting (i.c. een beschermheer of – vrouwe)

Tot nu toe bereikte resultaten

Verrichte activiteiten en producten (niet lim

- organisatie van jaarlijkse Nationale Sluizen
- jaarlijkse toekenning van de HSSN-prijs
- organisatie studiedagen
- Opzetten van een aansprekende Website
- voorlichting van publiek
- reguliere bestuursvergaderingen (ca. 6 per
- sponsorplan
- organisatie lezingen
- opstellen adviezen, gevraagd en ongevraagd
- samenbrengen van actoren
- restauratiebijdragen sluizen en stuwen
- versnellen/bundelen van uitvoeringsactiviteiten
- vergroten bestuurlijke participatie

georganiseerd)

Uitgevoerde werken

Overzicht van inmiddels gerestaureerde sluizen (niet limitatief, veelal met inbreng van HSSN)

Afgeronde projecten

- Restauratie zeesluis/brug Naarden vesting
Rijksgebouwendienst
- Damsluis de Kwakel te Uithoorn *Waternet*
- Drie sluizen/stuwen met toldeuren in de Zoom te Bergen op Zoom *Waterschap Brabantse Delta*
- Haanwijkersluis te Harmelen *HDSR*
- Zwartenhoekse Zeesluis *Waterschap Zeeland*
- Sluis Reeuwijkse Verlaat *Gemeente Gouda*
- Damsluis Hoofddorp, *Gemeente Haarlemmermeer*
- Twee Compartimenteringswerken Amsterdam (tolsluizen), *Waternet*
- Sluis Westbroek te Oud-Zuilen (Maarssen), *Waternet*
- Koudhoornse sluis in Apeldoorns kanaal, *Waterschap Vallei en Veluwe*
- Brugsluis te Haastrecht, *Gemeente Vlist*
- Sluis Mansveld te Poederoijen, *Waterschap Rivierenland*
- Sluis Papeveer Ter Aar (Benedenhoofd), *HH Rijnland*
- Sluis Tweede Kolksluis Spaarndam (vloeddeuren), *HH Rijnland*
- Sluis Rijnveld Boskoop, *HH Rijnland*
- Arkersluis (vernieuwen bewegingswerken), *gemeente Nijkerk*
- Gaaspermolen (wachdeuren), *Waternet*
- Grote sluis Spaarndam, *HH Rijnland*
- Zuidersluis 's-Graveland, *Waternet*
- Kerkhofsluis/Begraafplaatssluis te Gorinchem, *RWS*
- Arkeldamsesluis te Arkel, *RWS*
- Zuidersluis Flevoland (houten deuren in 2009 vervangen door stalen), *Prov. Flevoland*
- Sluis Strijensas, *Hollandse Delta*.
- Helsluis te Dordrecht, *RWS*

- Sluis Tienhoven, gerenoveerd.
- Kraaienestersluis, bedieningswerken vernieuwd na vandalisme (Recreatieschap Loosdrechtse Plassen)
- Demmerikse Sluis bij Vinkeveen is hersteld.
- Stolwijkerschutsluis Gouda, *HH Schieland en de Krimpenerwaard*
- Replica aandrijfwerk Stoney stuw Koppelpoort Amersfoort (gemeente Amersfoort)
- Schutsluis bij schepradgemaal Oude Horn.
- De Prins Bernhardsluis te Deventer, *gemeente Deventer*.
- Inundatiesluizen bij Asperen, *Prov. Gelderland/DLG*.

Potentiële restauratie- en verbeterprojecten

In gang gezet per 2013

- Wilhelminasluis te Andel, *RWS*
- Stolwijkerschutsluis Gouda, *HH Schieland en de Krimpenerwaard*
- Dok van Perry Vlissingen, *Gemeente Vlissingen*; met uitzondering van de schipdeur is de restauratie gereed.
- De Tolhuis-sluizen bij Bilderdam / Nieuwveen worden gerenoveerd.
- Willem I sluis (Amsterdam; kleine sluis) wordt aangepakt.
- Ter Apel
- Bovensas in de Dintel
- Sluis 7 in de Zuid-Willemsvaart te Helmond
- De Meppelerdiepsluis te Zwartsluis wordt van keersluis omgebouwd tot schutsluis.
- Replica aandrijfwerk Stoney stuw Koppelpoort Amersfoort (gemeente Amersfoort)
- Restauratie Stuw en molenstructuur molen Lombok te Maastricht (Waterschap Roer en Overmaas)
- Weerdsluis Utrecht
- Zeist, schutsluisje in de Zeister Grift
- In het kader van de hoogwaterkering zal de Mallegatsluis in Gouda worden aangepast.
- De Goejanvervellesluis in Hekendorp wordt gerestaureerd
- De Damsluis en bijbehorende schotbalkenloods te Nieuwersluis worden gerestaureerd.
- De sluizen langs het Volkerak en het Zoommeer, De Mandersluis in Dinteloord, sluis Beneden Sas en de Burgemeester Peterssluis bij Bergen op Zoom worden aangepakt.
- De Wetsingerzijl bij Winsum.
- De Demerara groenharthouten keerdeuren (1917) van het Woudagemaal bij Lemmer worden gerestaureerd.
- Wilhelminasluis in Zaandam (1903) wordt geheel vernieuwd (en verbreed).
- Bij Amersfoort wordt een recreatiesluisje gerenoveerd.
- Boterdorpse Verlaat in Rotterdam is in restauratie.
- Muntsluis te Utrecht (Merwedekanaal)
- Sluisje Den Dommel, Utrecht (Leidse Rijn/ verbinding AR-kanaal)
- Zuidersluis Jutphaas (Nieuwegein-Noord), gereed eind 2013
- Vernieuwing defensiedeuren van de Noordersluis, Utrecht; gereed eind 2013

Later nog aan te pakken sluizen (prognose, niet limitatief)

- Erika: nieuwe sluis met spaarbekkens
- 2de Julianasluis te Gouda
- 2de Schutsluis in Twentekanaal te Eefde
- De Beatrixsluis (Lekkanaal), derde kolk
- Plofsluis, Nieuwegein
- Plannen voor een tweede sluis in Stavoren.
- Verlenging en aanpassing sluis Born, Maasbracht en Heel
- Renovatie Koninginnensluis (Nieuwegein-Zuid, sluis uit 1886)